Dindarlığımız gösterişin kurbanı oldu

TÜRKİYE'DE İKİ EGEMENLİĞİN KURBANI OLDUĞUMUZU SÖYLEYEN PROF. MEHMET GÖRMEZ, BUNLARI 'NİCELİĞİN EGEMENLİĞİ' VE 'GÖSTERİŞİN EGEMENLİĞİ' OLARAK TANIMLIYOR. GÖRMEZ, GÖSTERİNİN, İMAJIN, PROPAGANDANIN DAVET, İRŞAT VE TEBLİĞLE KARIŞTIRILDIĞI, HAYIRSEVERİN SPONSORA DÖNÜŞTÜĞÜ, VAKIFLARIN STK'LAŞTIĞI BİR DÖNEMDEN GEÇTİĞİMİZİ ANLATIYOR VE "DİNDARLIĞIMIZ, AHLAKIMIZ GÖSTERİŞİN EGEMENLİĞİNDE ZAYIFLADI MAALESEF. TASAVVUF VE İRFAN GELENEĞİ DAHİ İLİMDEN KOPARAK BİR GÖNÜL TERBİYESİ OLMAKTAN ÇIKTIYSA, BU, DİJİTAL GÖSTERİNİN KURBANI OLMASINDAN KAYNAKLANIYOR" DİYOR.

Emeti Saruhan

emeti.saruhan@gercekhayat.com.tr

Prof. Dr. Mehmet Görmez, Diyanet tarihinde iz bırakan kıymetli bir ilim adamı. Diyanet İşleri Başkanlığında yedi yılı Başkan Yardımcılığı, yedi yılı da Başkan olmak üzere on dört yıl hizmet etti. Yöneticiliği süresince ilme düşkünlüğünü her fırsatta dile getirdi. Ayrılışında da "talip olduğu en yüksek makamın ilim makamı" olduğunu açıkça vurguladı. Prof. Dr. Mehmet Görmez, kendi ifadesiyle "Diyanet nöbetinden sonra" İslâm Düşünce Enstitüsü (İDE) adıyla bir ilmi müessese kurdu. Mehmet Görmez Hoca'yla İDE neyi hedefliyor, yeni ve farklı ne söylüyor konuştuk. İslâm dünyasının adeta kronik bir hal alan bazı temel meselelerini de sormadan edemedik.

■ İslâm Düşünce Enstitüsü, hangi gaye ile yola çıktı?

İslâm dünyasında "el-farizatü'l-gaibe" başlığını taşıyan pek çok kitap yazılmıştır. Bu, kaybolan farz demektir. Sözü edilen bu kayıp farz da tefekkürdür, düşünmektir. Bizim de gayemiz; kendimiz, halimiz ve istikbâlimiz üzerinde yeniden düşünmek, ilim ve tefekkür hayatımıza mütevazi bir katkı sunmaktır. Önce öğrenmek, sonra da kendi çapımızda üretmek ve öğretmek istiyoruz. Yani önce talebe olmaya talibiz. Şahsen ben en büyük üretimin bilgi, düşünce ve değer üretmek olduğuna inanırım. Merhum Aliya'nın ifadesiyle "Semanın öğrencisi olmayan, yeryüzünün muallimi olamaz."

Düşünme ameliyesini hakkıyla başarabilirsek, ikinci adım olarak da düşündürmek istiyoruz. Temel bir gayemiz de bu. Araştırma yapmakla yetinmeyeceğiz yani. Âlim ve mütefekkir olmaya karar vermiş genç akademisyenlerimizle birlikte bu Enstitü'de düşünce üretmek, düşüncemizin bütüncül metodolojisiyle İslâmî ilimlerin usûlüne yönelmek istiyoruz. Ezcümle gayemiz kendi çapımızda kaybolan bu farzı yeniden ihya etmektir. Çünkü Müslümanlar olarak düşünme farzını çok ihmal ettik. Oysa bir saat tefekkür, bin saat nafile ibadetten hayırlıdır.

EZBER KONUŞUYORUZ

■ Düşünme farzını ihmal ettik, diyorsunuz. Bugünkü konuşmalarımız, davranışlarımız ezber mi?

Kur'an'da düşünmek mastarının üç farklı karşılığı vardır: Tefekkür, tezekkür, tedebbür. Tefekkür fikreden akıl, tezekkür zikreden akıl, tedebbür tedbir alan akıldır. Tefekkür, halimiz üzerinde düşünmektir. Tezekkür tarih, mâzî üzerine düşünmektir. Tedebbür ise istikbâl üzerine düşünmektir. Yeterince tefekkür etmediğimiz, az fikir ürettiğimiz açık, zira halimiz ortada. Aciz kaldıkça mâzînin ihtişamına sığınıyoruz. Ancak tezekkür olmadığı için en küçük tarihi hâdise üzerinden bölünüp parçalanıyoruz. Kur'an'a göre akleden kalbe sahip olmak için, tarih üzerinde tezekkür etmek gerekir. Gelecek üzerinde düşünmeyi ise hiç yapmıyoruz. Tedebbürümüzün olmadığı ise tedbir almadığımızdan, tedbirsizliğimizden belli. Hatta bazen Kur'an'ın sünnetullah dediği ilâhî yasaları bırakıp ahir zaman edebiyatı ile âlemin sonunu ilân ediyoruz. Başkaları tarihin sonunu ilân ediyor, biz âlemin sonunu ilan ediyoruz. Oysa âlemin sonunu ilan edenlerin bir istikbali olmaz. Bütün bunlar çoğunlukla akıl nimetinden koparak ezber konuştuğumuzu gösteriyor.

SÜNNETLE BİD'ATI KARIŞTIRMAMIZIN ÖZÜ USÛLSÜZLÜK

■ İslâm Düşünce Enstitüsü'nün kuruluş bildirgesinde usûl ve metodolojiye çok vurgu yaptığınızı görüyoruz. Neden?

Bizim geleneğimizde her ilmin bir usûlü vardır. Usûluddin, Usûl-i Fıkıh, Usûl-i Hâdis, Usûl-i Tefsir ... gibi. Ancak biz bunların ötesinde dini bir bütün olarak doğru anlamamızı sağlayan; eşyaya, varlığa, kainata, vahiyle aydınlanmış bir akılla, akleden bir kalp ile bütünlük içinde bakabilmeyi, anlamayı sağlayan büyük anlamda 'Usûl'ü kastediyoruz.

Bugün İslâm'ın rahmet mesajlarının insanlığa teşrifinin üzerinden on dört asır geçtikten sonra hâlâ İslâm'ın bilgi ve amel kaynaklarını, deliller sistemini ve deliller hiyerarşisini tartışmak, değerler sistemini ve değerler hiyerarşisini kaybetmek usulsüzlüktendir.

On dört asır sonra, Âmentümüzü, inanç esaslarımızı dahi yeniden sorgulamak, akaitten olan nice esasları terk etmek, akaitten olmayan nice unsurları akaidin sabitelerine dönüştürmek Usûluddin'i kaybetmekten neşet eder. Dinin sabiteleri ile değişkenlerini birbirine karıştırmak, aslî olanla ferî olanı ayıramamak, dinî olanla kültürel olanı, âdet ile ibâdeti, yerel olanla evrensel olanı karıştırmak usulsüzlüktendir.

Bugün Şiî, Sünnî, Sûfî, Selefi, Zâhirî, Batınî, Diyobendî, Berelvî, Gelenekçi, Modernist, Ehl-i Kur'an, Ehl-i Hâdis gibi bölünmeler yetmiyormuş gibi bir de Ehl-i Sünnet içi tartışmalar başlatmak usûlden koptuğumuzu gösteriyor. Aynı şekilde farz ile sünneti, sünnet ile nafileyi, hatta sünnet ile bid'atı birbirine karıştırmanın özünde de bu usulsüzlüğümüz yatıyor.

BİLGİ KAOSUYLA KARŞI KARŞIYAYIZ

■ Herkesin, anladığını ötekine din diye dayattığı kaotik bir tablo...

Evet, aynen öyle. Tam anlamıyla bir bilgi kaosuyla karşı karşıyayız. Hatta ona bilgi değil malumat demeliyiz. Bu kaos da beraberinde bir idrak kaosu doğuruyor. Bizi birleştirmeye gelen din, gelişigüzel yorumlarımızla ayrıştırıyor. İlimden, hikmetten ve ihtilaf ahlâkından yoksun bu tartışmalar bana, medeniyetlerin çöküş ve çözülüş dönemi din tartışmalarını hatırlatıyor. Bütün bunlar disiplinler arası metodolojiyi dikkate alarak usûlün çerçeve belirleyici rolünü yeniden keşfetmeye bizi sevk ediyor. Usûl dışı arayışları engelleyecek olan yine kendi usûlümüzdür. Ve eğer bir yenilenme yapılacaksa da yine usûlümüz çerçevesinde olmalıdır.

Bu arızi durumla zaman kaybetmeden yüzleşmek, kayıp ve ihmallerimizi telafi etmek zorundayız. İslâm Düşünce Enstitüsü de, usulden yola çıkarak sorunlarımız için bir teklif geliştirebilir miyiz endişesiyle yola çıktı, diyebilirim.

■ Enstitü Makâsıd ilmini canlandırmayı da düşünüyor. Bu, Müslümanların hangi sorununu çözecek?

Makâsıd usûlün tamamlayıcısı, asılların bizi götüreceği külli gayelerdir. Makâsıd anlaşılırsa abes olmaz. Üç çeşit abes vardır: Lağv, lehv ve sehv. Yani anlamsız, gayesiz ve faydasız. Hem dinde hem varlık aleminde, anlamsız, gayesiz ve faydasız hiçbir şey yoktur.

Doğrusu biz Makâsıd'ı sadece usûl ve fıkhın bir konusu olarak görmüyoruz. Önce Makâsıdu't-tekvin yani varlığın, varoluşun, kainatın yaratılış gayeleri, sonra Makâsıdu'l-umran yani toplumun, tarihin, medeniyetin genel gayeleri, sonra da Makâsıdu't-tenzil yani vahyin, dinin, kitabın gayeleri anlaşılmalıdır. Bu da ancak disiplinler arası bir metodolojiyle bir bütün olarak anlaşılabilir. En büyük çıkmazımız parçacı yaklaşımlardır. Bu parçacı yaklaşımlar bizi parçalıyor.

KARİKATÜR KRİZLERİNE MALZEME TAŞIYORUZ

■ Parçalanmak deyince aklımıza bugünkü durumumuz geliyor. Bugün Kur'an İslâm'ı, Sünnet İslâm'ı, Hadis İslâm'ı diye İslâm tasnifleri yapılıyor. Bunun sebebi nedir ve bunu nasıl aşabiliriz?

İslâm risaletinin insanlığa teşrifinin üzerinden asırlar geçtiği halde Müslümanların, hassaten ilim çevrelerinin Hz. Peygamberin dindeki konumunu, risalet ve nübüvvetin mahiyetini ve bu çerçevede sünnet ve hadisin dindeki yerini, değerini, biz Müslümanlar için önemini tartışmaya devam etmesini, birbirinin tekrarı olan on binlerce kitapla ve makaleyle bir sünnet savunusu edebiyatına vücut verilmesini anlamakta zorlanıyorum. Ve bu durumu İslâm din ve düşünce tarihi için de bir talihsizlik olarak değerlendiriyorum.

Hz. Muhammed (sas)'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğunu şehâdet kelimesine yerleştirmiş bir dinin mensuplarının asırlar sonra dahi Hz. Peygamberin dindeki konumu üzerinden ihtilafa düşmeleri, birbirlerini tekfir etmeleri, O'nun pak siretini bir tarafa bırakarak karikatür krizlerine malzeme taşıyan bir Peygamber tasavvuru üzerinden bölünmeye devam etmelerini anlamakta zorluk çekiyorum.

Anlamakta çok zorlandığım bir başka husus da, Kur'an Sünnet ilişkisini on dört asır sonra kavrayamamış olmak, hatta Kur'an Sünnet üzerinden bölünüp parçalanmaktır. Ehl-i Hâdis, Ehl-i Kur'an, Kur'an İslâmı, Sünnet İslâmı tasniflerini hakikaten anlayamıyorum.

FOTOĞRAFLAR: SEDAT ÖZKÖMEÇ

Usûl ve Makâsıd üzerinde ısrar etmememizin bir sebebi de budur.

■ Türkiye'de İslâmî kesim ya da muhafazakarlardaki fikir üretiminin 1980-90'lardaki kadar zengin olmadığını, gerilediğini iddia edenler var. Öte yandan ilahiyatlarda da büyük bir artış görüyoruz. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Rivayet odur ki, Osmanlı sultanlarından birisinin yolu bir tekkeye düşer. Sultan, cerrahi şeyhinin sohbetinin etkisinde kalırmış ve dervişlerin zikir halkalarında adeta mest olur. Birkaç ay tekkeye devam ettikten sonra Sultan, Şeyh Efendiye; "Buraya yaptığım ziyaretten, sizden ve dervişlerden çok etkilendim ve memnun kaldım. Tüm imkanlarımla size destek olmak istiyorum. Lütfen benden bir şey isteyiniz." demiş. Şeyh cevaben demiş ki; "Sultanım benim sizden tek bir ricam var: Lütfen bir daha tekkemize gelmeyiniz." Sultan hayretler içinde; "Herhangi bir kusur mu işledim? Tasavvufun inceliklerini bilmiyorum. Sizi herhangi bir şekilde rahatsız ettiysem üzgünüm, af buyurunuz." demiş. Şeyh Efendi de "Hayır, hayır sultanım," demiş ve devam etmiş: "Bizi hiçbir şekilde kırmadınız. Fakat sorun sizden değil benim dervişlerimden kaynaklanıyor. Siz gelmeden önce dervişlerim Allah'ın Esma-i Hüsna'sını sadece onun rızası için zikredip tefekkür ediyorlardı. Fakat siz geldikten sonra zikir ve meşklerde sizi düşünmeye başladılar. Hayır sultanım, sorun siz değilsiniz, biziz. Korkarım ki sizin buradaki varlığınızı kaldıracak manevi olgunluğa sahip değiliz. İşte bu yüzden bir daha tekkemize gelmemenizi rica ediyorum." Hissesi bol ve derin bir kıssa...

NİCELİK NİTELİĞİ YOK ETTİ

Bence biz Türkiye'de iki egemenliğin kurbanı olduk. Biri 'niceliğin egemenliği', biri de 'gösterişin egemenliği'. El'an Türkiye'de yüz altı İlahiyat Fakültesi, on bin de ilahiyat hocası var. İlahiyat fakültelerinde örgün eğitim gören öğrencilerle, ön lisans ve İLİTAM'ı da dikkate aldığımızda sayıları yüzbinleri bulan bir ilahiyatçı ile karşı karşıyayız. Müslüman olduğumuz günden bugüne kadar bizim toplumumuzda İslâmî ilimler tahsil eden insan sayısıyla, şu anda tahsil eden insan sayısını mukayese ettiğimizde, bugünkülerin daha fazla olduğunu görüyoruz. Ama ne var ki, inançla, dinle, ilmi meselelerle ilgili yüzlerce sorunumuz var ve müktesebatımız bu meselelerin hiç birini çözmüyor, çözemiyor. Çünkü nicelik niteliği yok etti. Kaldı ki Türkiye'nin azımsanmayacak bir ilahiyat birikimi var ve bu birikim tarih sahnesinde süreklilik kazanmak için önemlidir.

■ Peki üniversitelerimiz düşünce hayatımızın neresinde yer alıyor?

Üniversitemiz evrenselleşemedi, ilahiyat eğitimimiz ise üniversiteleşemedi. Bu sebeple bütün dünyaya hitap eden alim, mütefekkir, bilim adamı yetiştirme noktasında ciddi sorunlarımız var. Beyrut İslâmî eserlerin basım merkezidir. Orada; Türkiye'de İslâm'a dair yazılmış, basılan kitap sayısı iki elin parmağını geçmez. Aynı şekilde Oxford Street'e gidelim, orada da bizim İngilizce olarak yazıp Batı dünyasına takdim ettiğimiz kitap sayısı yok denecek kadar azdır. Dolayısıyla, neden niteliği kaybettik, sorusu, üzerinde düşünmemiz gereken temel bir meselemizdir.

İRŞAD KÜRSÜLERİ DEDİKODU KÜRSÜLERİ OLDU

■ Bir de gösterişin egemenliği dediniz. Onu biraz açar mısınız?

Evet, bir de 'gösterişin egemenliği' var. Dindarlığımız, ahlakımız gösterişin egemenliğinde zayıfladı maalesef. Doğrusu bizatihi bize özgü, bu topraklara has bir irfan geleneğimiz var ve bunu önemsiyorum. Ancak tasavvuf ve irfan geleneği dahi ilimden koparak bir gönül terbiyesi olmaktan çıktıysa, bu, dijital gösterinin kurbanı olmasından kaynaklanıyor. Yani hem bilgiden, ilimden kopuk hem de bir gönül terbiyesi olmaktan çıkıp, taraftar ve takipçi kazanmaya önem veren, vaaz ve irşad kürsülerini bir dedikodu ve iftira kürsüsüne dönüştüren yapılarla karşı karşıya kaldık.

Tabi ki işini çok iyi yapan, gönül terbiyesinde ısrar eden az sayıda da olsa insanların varlığını biliyoruz. Onları tenzih ediyorum. Ama genel olarak bir gösteriş kurbanı olduğumuzu görüyorum. Gösterinin, imajın, propagandanın davet, irşat ve tebliğle karıştırıldığı, hayırseverin sponsora dönüştüğü, vakıfların STK'laştığı bir dönemden geçiyoruz. Üniversite evrenselleşmezse, ilahiyat eğitimi üniversiteleşmezse, niceliğin egemenliği niteliği yok ederse, irfan mekteplerimiz dahi gösterişin egemenliğine mahkum olursa, buradan ne mutasavvıf ve zahid, ne alim ve mütefekkir, ne de sanatçı çıkar.

AHLAKTAN KOPUK FIKIHTA ISRAR EDİYORUZ

■ Üzerinde durduğunuz kavramlardan biri de ahlak. Ahlakı hangi açıdan ele alıyorsunuz?

Ahlak krizi bir anlam krizidir. İslâm dünyası olarak ahlak konusunda insanlığın idrakine söyleyeceğimiz çok ama çok sözümüz var ancak o sözleri söyleyecek yüzümüz yok. Çünkü inandıklarımızı eylemlerimizle gösteremiyoruz. Ey dünya, insan ayettir alet değil, diye haykırmak istiyoruz ancak kendimiz insana değer vermiyoruz. Din-siyaset ayrımına karşı çıktığımız kadar din-ahlak ayrımına karşı çıkmıyoruz. Oysa en büyük sekülerlik dinin ahlaktan ayrılmasıdır. Çünkü dinin ahlaktan ayrılması kendisinden ayrılmasıdır. İslâm dünyasındaki uyanış hareketlerinin kahir ekseriyeti aklın gücünden ve ahlakla bezenmiş ruhun gücünden çok siyasetin gücüne talip oldular. Önce ahlak ve maneviyat yerine önce güç ve iktidar, dediler. İlmî donanımdan, ruhî kemalden önce güç ve makama talip oldular. İlmin, fikrin, düşüncenin, sanat ve felsefenin gücünün, siyasetin gücünden üstün olduğunu unuttular.

Gündelik hayatımızda insanlara örnek olacak bir ahlakı gösteremiyoruz. Çünkü ahlakın teorisini de kaybediyoruz. Bir davranışı ahlaki kılan değeri kaybediyoruz. Değerin ne olduğunu tespit sorunumuz var. Takva tanımımız teheccüd, evvabin ve nafile namazlara hasredilmiş vaziyette. Yemen'de birbirine düşen Müslümanın açlığını gidermeyi, komşuya eziyet etmemeyi, trafikte yürürken hayvan çiğnememeyi takvanın içinde zikretmiyoruz. Bazen de ahlaksızlığı dinîleştiriyor; yaptığımız bütün yolsuzlukların, düzenbazlıkların, hilelerin, dinden meşruiyetini arıyoruz.

Tüm bunları bir bütün

İSTANBUL İLİM MERKEZİ OLMALIYDI

■ Uluslararası İslâm Üniversitesi kurulması fikriniz vardı. Ne oldu, neden hayata geçmedi?

Modern zamanlarda evladını alim yapmak isteyen dünyanın herhangi bir yerindeki bir Müslüman, çocuğunu ya Ezher'e, ya Medine'ye, ya Şam'a, ya da Bağdat'a gönderiyordu. Sonradan Pakistan ve Malezya gibi imkanlar çıktı ama ilim merkezi daha çok Kahire, Şam ya da Bağdat'tı. Fakat bütün bu merkezler çöktü maalesef. Üstelik bazı merkezler eksen kaymasına uğradığı için oralarda yetişip kendi ülkelerine dönenlerin bir kısmı ülkelerinin başına bela oldu. Böyle bir ortamda, başta konuştuğumuz gibi, madem dünyanın en uç köşesindeki Müslümanın umudu olduk, Türkiye'nin bir ilim merkezine dönüşmesi, evladını alim yapmak isteyen anne babaya adres olarak İstanbul'u göstermesi de gerekiyordu. Ama bunu gösterebilmesi için bahsettiğim üniversite ufku şarttı. Çünkü yanlış bir ufukla kurulacak bir İslâm Üniversitesi faydadan çok İslâm'a da, İslâm dünyasına da zarar verir. Bizim bu topraklarda inşa ettiğimiz medeniyetin din anlayışlarına baktığımızda dört temel büyük okulu birleştirdiğimizi söyleyebilirim. Birincisi fakihlerimizin rey ve ictihad okulu. İkincisi Maveraünnehir'in hikmet ve marifet okulu. Üçüncüsü Endülüs'ün akıl ve makâsıd okulu. Dördüncüsü de Anadolu'nun irfan okulu. Bütün bunları, Asr-ı Saadetin ruhu ve içinde yaşadığımız zamanların gerçekleri ile cem edecek bir anlayışa ihtiyacımız var. Şahsen Körfez Savaşı'ndan sonra Medine İslâm Üniversitesi'nin bütün İslâm dünyasına zarar veren bir müesseseye dönüştüğünü açıkça ifade etmiştim. Çünkü oradan, dar kalıplar içinde düşünen, Selefiliğin de ne olduğunu bilmeyen, nevzuhur bir zümre peydahlandı. Dolayısıyla Türkiye'nin tüm dünyada kendisine duyulan umuda ilim noktasında da cevap vermesi bekleniyordu. Ama bunu, bahsettiğimiz dört büyük ekolü birleştirecek bir ufukla yapması gerekiyordu. Ben, neden kurulamadığının sebeplerini bilemiyorum ama bu olmadı. Bence bizim ufkumuz buna yetmedi. Dersimize biraz daha çalışmamız gerekiyor. O ufka sahip olmadan da kurmamak gerektiğini düşünüyorum. Yoksa zarar veririz.

olarak yeniden ele almak gerekiyor. Çünkü ahlak dinî hükümlerin yani fıkhın aklıdır. Ama biz ahlaktan kopuk bir fıkıhta ısrar ediyoruz. Oysa ahlak ibadetin gayesi, ibadet ahlakın vesilesidir. Bu çok açık olduğu halde üzülerek belirteyim, bütün din anlayışımızı daha çok ahlaktan kopuk, taabbudî hem de ibadet-i mersume dediğimiz ibadetler üzerine bina ediyoruz. Hacer-i Esved'i öpmenin bizi cennete götüreceğine inanıyoruz ama Kâbe'nin etrafında tavaf eden yüzbinlerce insanı rahatsız etmeyi önemli görmüyoruz. Bu çok ciddi bir sorun.

EN BÜYÜK SORUNUMUZ SELAM VE EMAN

■ Peki hocam, Müslümanların en büyük problemini sorsam...?

Bir toplumun bilgi üretmesi, ahlak üretmesi, örneklik oluşturması için öncelikle şu iki sorununu çözmesi lazım: Selam ve eman yani barış ve güvenlik. Toplumla bir barış sağlanması ve asgari güvenliğin sağlanması. Bunlar olmayınca hiçbiri olmuyor. Beraberinde fakirlik, cehalet, tefrika gibi hastalıklar da olunca güven ve barış sorununu çözmek imkansız bir hal alıyor. İslâm dünyası bunu çözecek olan adresi dinde arıyor. Orada da bütüncül bir yaklaşıma sahip olmadığı için bu kez din üzerinden bölünmeye, parçalanmaya başlıyor. Dolayısıyla şifa olacak ilacı da şifa olmaktan çıkarmış vaziyetteyiz.

■ Bu kısır döngüden nasıl çıkılır?

Asıl çekişme ilim, düşünce ve kültür alanında yaşanmaktadır. Mühim olan bizim ümmet olarak bu alanlarda hazırlık yapmamızdır. Düşünürlerimizin en çok yaptığı şey kadim kültür ve düşüncemizi eleştirmek olmuştur. Hem de bir savunma psikolojisi içinde... Eleştiri elbette önemlidir ancak eleştirinin amacı yeni fikirler, düşünceler elde etmek olmalıdır. Mâziyle ilişkiyi koparmak ve onu imha etmek değil. Aslında bizi bu bataklıktan kurtaracak olan kaynaklarımız belli. Yeter ki bu kaynakları doğru anlayalım, dertlerimizi doğru tespit edelim. Biz tarihimizin ilk iki asrı içerisinde çok büyük zorluklar çektik ama kaynaklarımız ve o kaynakların yanına ümmetin ortak aklını koyarak sorunlarımızı aştık. Tabi gecikmelerimiz, idrak gecikmelerimiz oldu. Bu gecikmelerimizi telafi etmeye çalışırken bir taraftan mesafe açıldı, bir taraftan da istibdat rejimleri ve dış müdahaleler Müslümanların tekrar toparlanmasına engel oldu. Ancak gecenin aydınlığa en yakın vakti, karanlığın en koyu olduğu vakittir. Evet, ümitvarım. Tüm bu yaşadıklarımızın birer ders niteliği taşıdığına, yeni nesillerin daha farklı bir anlama-okumayla medeniyeti yeniden inşa edeceğine ve tarihin yeniden öznesi olacağına inancım tamdır.

İNSANLIĞA HİTAP EDEBİLECEK İLİM ADAMI YETİŞTİRMEK İSTİYORUZ

■ İslâm Düşünce Enstitüsü kaç bölümden oluşacak?

İDE iki bölümden ibaret olacak: Biri araştırma, biri akademi. Araştırma bölümünde usûl, makâsıd, İslâm düşüncesinde metodoloji ve disiplinler arası metodoloji, ahlak, değer gibi başlıklar altında farklı dillerde araştırma yapılacak. Orada meşruiyeti tartışılmayacak özgün metinler üretilecek ve bu metinler benzer ilim havzalarıyla, ilim müesseseleriyle paylaşılarak İslâm dünyasında kaybettiğimiz düşünce bütünlüğünün ve metodolojisinin buluşması temin edilecek. Hedefimiz bu. Öteden beri böyle bir enstitü fikrini kalbimin derinliklerinde taşıyordum doğrusu. Sadece araştırma yapmak, yazı yazmak, seminer ve konferanslar düzenlemek, kitap yayınlamak yetmez; aynı zamanda insan yetiştirmek gerekiyor. Biz de bu konularda, özellikle İslâm dünyasına ve hatta bütün insanlığa hitap edebilecek ilim adamlarının yetişmesine katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Bunun dua olarak kabul edilmesini Rabbimden diliyorum.

■ İDE'nin benzer kurumlardan farkı nedir?

Kendi çerçevesini çok dar olarak belirleyen, belki Türkiye'de ve İslâm dünyasında da benzeri az olan bir enstitü, diyebilirim. İslâm dünyasında usûl ve metodoloji konusunu ihtisas alanı olarak seçen çok az sayıda ilmi müessese var. Fas'ta, Malezya'da, Katar'da benzerleri ve Londra'da da makâsıd merkezi var. İDE de onlardan biri olacak. Onlarla çok sıkı bir ilişki kuracağız. Başta Fas olmak üzere Cezayir'de ve Tunus'ta pek çok alanda üretilen yüksek bilgi ile bizim Türkiye'de ürettiğimiz bilgi ufku arasında aşı yapmayı da gayelerimiz arasında zikredebilirim. Türkiye'de üniversite evrenselleşemedi, İlahiyat eğitimi de üniversiteleşemedi, demiştim. Bizim burada ürettiğimiz bilgi dünyanın hiçbir yerinde insanlığı aydınlatmıyor. Bunu da dikkate alarak, -biraz iddialı olacak ama- farklı disiplinler arasındaki metodolojiyi birleştirerek, medeniyetimize, İslâm düşüncesine, İslâmî ilimlere bütüncül bir yaklaşımın oluşmasına katkıda bulunmaya çalışacağız.

❝ TEFKİR (DÜŞÜNCE) OLMAZSA TEKFİR OLUR. BİR BİLGİ KIRINTISINI DİNİN KENDİSİNİN YERİNE İKAME EDEN BİR İNSAN ONU KABUL ETMEYENİ TEKFİR EDİYOR. KENDİSİNİ DİNİN HAMİSİ VE SAHİBİ, HERKESİ DE DİNE ZARAR VERECEK İNSAN OLARAK GÖRÜYOR.

■ Dünyada birçok Müslümanın umudu Türkiye. Bu nasıl oldu?

Ben Diyanet'te çalışırken dünyanın her tarafıyla iyi ilişkiler, irtibatlar kurarak onları dinleme imkanına sahip oldum. Afrika'dan Pasifik Asya'nın en ücra köşesindeki Müslüman topluluklara kadar Türkiye'ye yönelik büyük bir umudun varlığına şahit oldum. Dünyanın en ücra köşelerinde gözyaşı ile yapılan secdelerde ve nice mazlumların dualarında Türkiye var. Bunun üç sebebi var: Biri dünyadaki konjonktür yani İslâm dünyasında yaşanan acılar. Biri sahip olduğumuz büyük tarih. Bir diğeri ise, hakkını teslim etmek gerekir, Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere hükümetin ortaya koyduğu siyasi irade.

Son çeyrek asırda, ümmet coğrafyamızda büyük gelişmeler yaşandı. Sovyetler Birliği çöktü, Yugoslavya dağıldı, sömürgeler dönemi sona erdi, bütün buradaki Müslüman kardeşlerimiz gözü Türkiye'ye döndü. Buna Arap Baharı ve Batıda yükselen İslâmofobia de eklenince Türkiye tek ümit haline geldi. Evet bu terazi bu sikleti çekmez. Ancak bizlerin bu umudu boşa çıkarmaya hakkı yok. Bütün bu mazlum dünyalara umut olmak büyük bir sevap, evet ama bu umutları boşa çıkarmak da çok büyük günah. Eksiklerimiz var ama henüz imkanı ve fırsatı kaçırmış değiliz. Bunun için herkesin kendi işini çok iyi yapması gerekiyor: Siyasetçinin siyasetini, ilim adamının ilim adamlığını, din gönüllüsünün din hizmetini...

TEFKİRSİZ TEKFİR TEKBİRLE ADAM ÖLDÜRMEYİ GETİRDİ

■ Bugün çok yaygın kullandığımız bir müessese var: Tekfir. İnsanları farklı düşünceleri nedeniyle hemen tekfir ediyoruz. Neden Hocam?

Tefkir (düşünce) olmazsa tekfir olur. Tefkirsiz tekfir, tekbir ile adam öldürmeyi getirdi beraberinde. Sebep tek kelime ile cehalet, taassup, İslâm'ın rahmetinden nasipsizliktir. Asıl sebep kafalarda meydana gelen o idrak kaosu, parçalanmış bilgi, yaralı bilinç, ölümcül kimlik... Bir bilgi kırıntısını dinin kendisinin yerine ikame eden bir insan onu kabul etmeyeni tekfir ediyor. Kendisini dinin hamisi ve sahibi, herkesi de dine zarar verecek insan olarak görüyor çünkü. İşin daha vahimi ise; kendisini Ehl-i Sünnet olarak gören ve Ehl-i Sünnet'i bu şekilde tarif eden, bu düşüncelere indirgeyen bu yanlış telakkinin, hem zaman zaman ekranlardan sesleniyor hem de her gün sosyal medya marifetiyle bunu adeta insanların beyinlerine zerk ediyor olmasıdır. Büyük sorunumuz budur.

40'tan fazla Amerikan Başkanı'nın cinsel münasebetlerinden skandallarına, komplolarından CIA örtbaslarına kadar uzanan rezilliklerini bu kitapta, dönemin hicivli karikatürleri ve gazete haberleri ışığında tüm ayrıntılarıyla bulacaksınız.

İsrail'in tarihinin erken dönemine dair etkileyici ve hiçbir yerde bulamayacağınız tanıklıklar içeren bu çarpıcı anlatı, İsrail sorununa farklı bir yönden bakabilmemiz için bize bir kapı aralıyor.

ketebe.com ketebe ketebe ketebe

KETEBE